

Міністерство освіти і науки України
Західноукраїнський національний університет
Юридичний факультет

Кафедра цивільного права і процесу

МІЖДИСЦИПЛІНАРНА КУРСОВА РОБОТА

з дисципліни “Цивільне право”

на тему : “Договір роздрібної купівлі-продажу”

Виконала: студентка групи ПР-34

Шпілик М. П.

Керівник: к.ю.н, професор Лукасевич-Крутник І.С.

Національна шкала _____

Кількість балів: _____

Оцінка: ECTS _____

Голова _____

Члени комісії _____

Тернопіль - 2025

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
Розділ 1. ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОГОВОРУ РОЗДРІБНОЇ КУПІВЛІ-ПРОДАЖУ	
1.1. Поняття та юридична характеристика договору роздрібної купівлі-продажу.....	6
1.2. Відмінності договору роздрібної купівлі-продажу від інших договірних конструкцій.....	8
Висновки до Розділу 1.....	11
Розділ 2. СТОРОНИ ТА ЗМІСТ ДОГОВОРУ РОЗДРІБНОЇ КУПІВЛІ-ПРОДАЖУ	
2.1. Сторони договору роздрібної-купівлі продажу.....	12
2.2. Істотні умови договору роздрібної купівлі-продажу.....	13
2.3. Права та обов'язки сторін договору роздрібної купівлі продажу.....	16
Висновки до Розділу 2.....	19
Розділ 3. ОСОБЛИВОСТІ ОКРЕМИХ ВИДІВ ДОГОВОРУ РОЗДРІБНОЇ КУПІВЛІ-ПРОДАЖУ	
3.1. Договір з умовою про прийняття покупцем товару у встановлений строк.....	21
3.2. Договір про продаж товару за зразками.....	22
3.3. Договір про продаж товарів з використанням автоматів.....	24
3.4. Договір з умовою про доставку товару покупцеві.....	25
3.5. Договір найму-продажу.....	26
Висновки до Розділу 3.....	27
ВИСНОВКИ.....	29
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	31

ВСТУП

Актуальність дослідження. Актуальність дослідження договору роздрібної купівлі-продажу обумовлена його значною роллю в регулюванні щоденних правовідносин між продавцями та покупцями. Саме через цей договір реалізується велика частина товарів, що є предметом цивільного обороту, а відтак — забезпечується задоволення повсякденних потреб громадян.

Роздрібна купівля-продаж є однією з найбільш поширених форм цивільних зобов'язань, а отже — часто є предметом спорів, правопорушень та судового розгляду. Нерідко покупці стикаються з такими проблемами, як придбання неякісного товару, нав'язування додаткових умов, відмова в поверненні чи обміні товару, приховування інформації про властивості продукції тощо. Такі ситуації свідчать про необхідність глибшого правового аналізу механізмів захисту прав покупця та удосконалення правозастосовної практики.

Крім того, договір роздрібної купівлі-продажу має особливості, що відрізняють його від загального договору купівлі-продажу. Наприклад, покупцем зазвичай виступає фізична особа, яка набуває товар для особистого, а не комерційного використання, а продавцем — суб'єкт господарювання. Це створює об'єктивну необхідність у посиленому правовому захисті покупця як економічно слабшої сторони договору.

Також варто враховувати, що не всі споживачі обізнані зі своїми правами, і це призводить до численних зловживань з боку продавців. Отже, аналіз правової природи договору, змісту прав та обов'язків сторін, особливостей його укладення та виконання, а також наявної судової практики має важливе значення як для правової науки, так і для підвищення рівня правосвідомості громадян.

З огляду на динамічний розвиток цифрової економіки та електронної комерції, укладення договорів купівлі-продажу дедалі частіше відбувається дистанційно, без фізичної присутності сторін. Це породжує нові виклики у

сфері правозастосування, зокрема щодо моменту укладення договору, порядку повернення товару, гарантій якості тощо. Законодавство не завжди оперативно реагує на ці зміни, що зумовлює необхідність теоретичного осмислення та оновлення відповідних правових норм.

Об'єктом курсової роботи є цивільно-правові відносини, що виникають між продавцем і покупцем під час укладання, виконання та розірвання договору роздрібної купівлі-продажу.

Предметом курсової роботи є правове регулювання договору роздрібної купівлі-продажу відповідно до цивільного законодавства України.

Джерельну базу курсової роботи становить сукупність нормативно-правових актів, спеціальної юридичної літератури та судової практики, які забезпечили глибоке і всебічне розкриття теми. Зокрема, окремі питання договору роздрібної купівлі-продажу розглядалися в працях таких науковців: Акімова О. В., Бичкова С. С., Гуйван П. Д., Дзюбенко О. Л., Дубова Д., Коваленко І. А., Гусейнова Н. О., Косенко Є. Є., Маріц Д. О., Полуніна О. О., Сівінський О. А., Стефанчук Р. О., Шевченко Я. М., Шишка Р. Б., Яновицька Г. Б.

Мета курсової роботи полягає в комплексному аналізі договору роздрібної купівлі-продажу як цивільно-правового інституту, дослідження його природи, змісту та особливостей правового регулювання з урахуванням законодавства України. Для досягнення наведеної мети у курсовій роботі передбачається виконання наступних завдань:

- визначити поняття договору роздрібної купівлі-продажу, його характеристику та специфічні риси;
- провести порівняльний аналіз цивільно-правових договорів та встановлення відмінностей із договором роздрібної купівлі-продажу;
- визначити істотні умови договору та охарактеризувати кожну із них;

- охарактеризувати права та обов'язки сторін договору;
- навести класифікацію договору роздрібної купівлі-продажу згідно з чинним законодавством України.

Методологія дослідження теми. Під час написання дипломної роботи було використано низку загальних та спеціальних правових методів наукового пізнання, що дозволило всебічно та об'єктивно дослідити правову природу договору роздрібної купівлі-продажу. Зокрема, застосовувалися такі методи:

1. Формально-правовий метод – використовується при аналізі нормативних актів, які регулюють відносини у сфері роздрібної торгівлі, зокрема норм Цивільного кодексу України та Закону України «Про захист прав споживачів».
2. Системно-структурний метод — використовувався при наведенні видів договору роздрібної купівлі-продажу, характеристиці специфічних ознак цього виду договору.
3. Логіко-аналітичний метод — застосовувався для формулювання висновків, узагальнень і пропозицій, що ґрунтуються на аналізі правових норм і судової практики.
4. Емпіричний (прикладний) метод — використовувався при вивченні судової практики та аналізі конкретних правових ситуацій, що виникають у сфері роздрібної торгівлі.

Структура курсової роботи. Курсова робота складається зі вступу, 3 розділів та 10 підрозділів, висновків до кожного розділу, висновків та списку використаних джерел, який містить 26 найменувань. Загальний обсяг роботи складає 34 сторінки.

Розділ 1. ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОГОВОРУ РОЗДРІБНОЇ КУПІВЛІ-ПРОДАЖУ

1.1. Поняття та юридична характеристика договору роздрібної купівлі-продажу.

Договір роздрібної купівлі-продажу належить до найпоширеніших правочинів у сфері цивільно-правових відносин, що обумовлено нагальною необхідністю задоволення особистих і побутових потреб населення.

Щоденно в світі укладаються мільйони таких договорів, які сукупно формують систему роздрібної торгівлі. Шлях товару до споживача зазвичай передбачає кілька етапів—такі як заготівля сировини, виробництво та оптова торгівля—кожен з яких регулюється різними правовими механізмами. Однак кінцевою метою цих процесів є задоволення потреб населення, що виступає одним із основоположних завдань економічної системи.

Головним нормативно-правовим актом, який визначає особливості укладання та виконання роздрібних договорів купівлі-продажу, є Цивільний кодекс України, який регулює майнові та особисті немайнові відносини, сторонами яких є фізичні та юридичні особи, держава, органи місцевого самоврядування, іноземні держави та інші суб'єкти публічного права. [19] Крім того, положення Закону України «Про захист прав споживачів» мають велике значення з юридичної точки зору.

У постанові Верховного Суду (Касаційний цивільний суд) від 10 жовтня 2018 року у справі № 362/2159/15-ц (провадження № 61-28712св18) підкреслюється пріоритетна роль Цивільного кодексу України у регулюванні договорів роздрібної купівлі-продажу. У разі прогалин у відповідному регулюванні положеннями ЦК застосовується законодавство про захист прав споживачів. [11]

Згідно з частиною 1 статті 698 Цивільного кодексу України, “договір роздрібної купівлі-продажу товарів визначається як договір, за яким продавець, який здійснює підприємницьку діяльність з продажу товарів, зобов'язується передати покупцеві товари, призначені для особистого, домашнього чи іншого використання, не пов'язаного з підприємницькою діяльністю. У свою чергу, покупець погоджується отримати та оплатити товар”. [19]

Ретельний аналіз визначення договору дозволяє виділити основні юридичні ознаки, які характеризують його правову природу та виокремлюють з-поміж інших видів договірних конструкцій. Таким чином, договір роздрібної купівлі-продажу є: [24, с. 55-56; 26, с. 119]

- двосторонній (взаємний): кожна зі сторін набуває як суб'єктивних прав, так і юридичних обов'язків стосовно іншої сторони;

- оплатний: одна сторона договору має право отримати від іншої сторони матеріальне чи нематеріальне задоволення у відповідь на виконання взятих на себе зобов'язань. Інакше кажучи, покупець зобов'язаний оплатити вартість товару;

- реальний: договір вважається укладеним із моменту передачі товару;

- консенсуальний: для укладення договору достатньо досягнення згоди між сторонами щодо всіх істотних умов;

- договір про передачу майна у власність: під час виконання договору право власності на річ чи інше майно переходить від однієї сторони до іншої;

- публічний.

Відповідно до статті 633 Цивільного кодексу України, “публічний договір передбачає, що одна зі сторін, яка є суб'єктом підприємницької діяльності, бере на себе зобов'язання здійснювати продаж товарів, виконання робіт або надання послуг будь-якій особі, яка звернеться з такою вимогою. Водночас підприємцю забороняється відмовлятися від укладення публічного договору за умови

наявності у нього можливостей забезпечити споживача відповідними товарами, роботами чи послугами. У випадку необґрунтованої відмови в укладенні такого договору підприємець несе відповідальність у вигляді обов'язку відшкодувати збитки, завдані споживачеві внаслідок цієї відмови". [19]

1.2. Відмінності договору роздрібної купівлі-продажу від інших договірних конструкцій

У системі цивільно-правових відносин договір роздрібної купівлі-продажу займає важливе місце як один із найпоширеніших інструментів у сфері споживчого обороту. Попри його загальну належність до категорії договорів купівлі-продажу, цей вид договору має низку унікальних особливостей, що дозволяють чітко відокремити його не лише від загального типу договорів цієї групи, а й від інших видів цивільно-правових угод.

Однією з ключових особливостей договору роздрібної купівлі-продажу є предмет.

Відповідно до статті 656 Цивільного кодексу України, "предметом договору купівлі-продажу може бути майно (товар), яке на момент укладення договору перебуває у продавця або буде створене чи придбане ним у майбутньому, а також майнові права та права вимоги, якщо вони не мають особистого характеру". [19]

Однак специфікою договору роздрібної купівлі-продажу є те, що його предметом переважно є товари, призначені для особистого, побутового чи іншого подібного використання.

У межах цього виду договору існує доцільність класифікації товарів на продовольчі та непродовольчі, що обґрунтовується чинними правовими нормами.

Правове регулювання реалізації непродовольчих товарів здійснюється на основі Правил роздрібної торгівлі непродовольчими товарами. У цих правилах,

зокрема в Розділі II, визначено особливості продажу окремих категорій продукції, до яких належать швейні вироби, трикотаж, хутряний одяг, текстильні товари, взуття, електропобутові прилади, телерадіотовари, товари побутової хімії та інші групи продукції. [14]

Договори роздрібної купівлі-продажу непродовольчих товарів не передбачають реалізацію продукції, яка не відповідає нормативним вимогам. Це стосується товарів без маркування чи невідповідного товарного вигляду, товарів із простроченим чи неправильно зазначеним строком придатності, а також тих, що надійшли без документів, які засвідчують їхню якість і безпеку (ч.13 Розділ I Правил). Додатково забороняється продаж товарів із гарантійними строками без експлуатаційної документації, такої як технічний паспорт чи його аналог (ч. 16 Розділ I Правил). [14]

У правилах щодо роздрібної торгівлі продовольчими товарами (Розділ II) зазначається їх поділ на сім окремих категорій: хліб і хлібобулочні вироби; кондитерська вироби та мед; крупи, макаронні вироби і сіль; м'ясо та м'ясопродукти; молочна продукція, майонез, морозиво, харчові жири та сири; риба й рибна продукція; безалкогольні та слабоалкогольні напої. [15]

Головна відмінність договору роздрібної купівлі-продажу від загального договору купівлі-продажу (ст. 655 ЦК України) полягає у спеціальному суб'єктному складі та цільовому призначенні товару. Загальний договір не обмежує сторін у виборі мети придбання товару, натомість у роздрібній купівлі-продажу акцент робиться на кінцевому споживачеві, що обумовлює застосування публічних норм, зокрема статті 633 ЦК України, яка зобов'язує продавця надавати товар кожному споживачеві на однакових умовах. [19]

Договір поставки, як різновид купівлі-продажу (ст. 712 ЦК України), орієнтований на забезпечення товарообігу між суб'єктами господарювання. Його предметом є передача товарів з метою їх подальшого використання у підприємницькій діяльності, що прямо протилежне цільовому характеру

роздрібної купівлі. Крім того, поставка зазвичай має довготривалий характер і виконується партіями, тоді як роздрібний договір – це, переважно, одноразовий акт передання товару. [19]

Договір міни (ст. 715 ЦК України) передбачає обмін одного товару на інший без участі грошових коштів, що суперечить природі роздрібної купівлі-продажу, де обов'язковою умовою є грошова компенсація. Міна не спрямована на задоволення споживчих потреб, а частіше використовується у господарській діяльності або між фізичними особами на умовах еквівалентного обміну. [19]

Побутовий підряд (ст. 865 ЦК України) передбачає виконання робіт або надання послуг, результатом яких є створення або перетворення речі, що суттєво відрізняється від передачі вже готового товару у роздрібній купівлі-продажу. Хоча обидва договори часто укладаються з фізичними особами і мають споживчий характер, їх предмет є принципово різним: результат діяльності – у підряді, і готовий товар – у купівлі-продажу. [19]

Договір контрактації (ст. 713 ЦК України) є вузькоспеціалізованою формою купівлі-продажу, яка укладається між сільськогосподарським виробником і заготівельником для закупівлі продукції врожаю. Тут також має місце комерційна мета, а не задоволення споживчих потреб, що робить цей договір несумісним за правовою природою з роздрібною купівлею-продажем. [19]

Дарування (ст. 717 ЦК України) є безоплатним правочином, в якому дарувальник передає майно без зустрічного зобов'язання. Основна правова відмінність полягає у відсутності елемента плати, що є обов'язковим у договорі роздрібної купівлі-продажу. Крім того, дарування не несе відповідальності за якість переданого майна, на відміну від роздрібного продажу, де права споживача суворо охороняються законом. [19]

Висновки до Розділу 1

Договір роздрібної купівлі-продажу є ключовим елементом правового регулювання товарообігу у сфері споживчих правовідносин. Його правове поняття поєднує загальні риси договору купівлі-продажу як консенсуальної, оплатної та двосторонньої зобов'язальної угоди, з притаманними лише йому ознаками, серед яких визначальними є публічність договору, участь у зобов'язанні суб'єкта підприємницької діяльності як продавця та фізичної особи-споживача як покупця, а також цільове використання придбаного товару для особистих або побутових потреб, що не пов'язані з веденням підприємницької діяльності.

З правової точки зору, цей договір характеризується особливим юридичним режимом, який забезпечується поєднанням норм цивільного законодавства та спеціального споживчого законодавства, зокрема Закону України «Про захист прав споживачів». Така подвійна нормативна база зумовлює підвищений рівень правового захисту покупця, надаючи йому широкі гарантії щодо якості товару, можливості обміну, повернення, отримання достовірної інформації тощо.

Таким чином, поняття договору роздрібної купівлі-продажу є багатограним і включає як суто цивільно-правову конструкцію купівлі-продажу, так і елементи публічно-правового регулювання, покликаного забезпечити належний баланс інтересів між підприємцем і споживачем. Його універсальність, практична значущість та соціальна орієнтованість зумовлюють особливу роль цієї договірної конструкції в сучасному правовому регулюванні економіки та захисті прав людини в умовах ринкової системи.

Розділ 2. СТОРОНИ ТА ЗМІСТ ДОГОВОРУ РОЗДРІБНОЇ КУПІВЛІ-ПРОДАЖУ

2.1. Сторони договору роздрібної купівлі-продажу

Згідно з цивільним законодавством, сторонами договору роздрібної купівлі-продажу виступають продавець і покупець. Ними може виступати будь-який суб'єкт цивільно-правових відносин: держава, юридичні чи фізичні особи. Однак умови участі сторін в угоді залежать від їхньої правоздатності, дієздатності, форми власності на передане майно, його правового статусу та інших факторів.

Згідно зі статтею 225 Цивільного кодексу України, лише власник має право розпоряджатися майном, якщо справа не стосується його примусового продажу. Тобто це означає, що саме власник ухвалює рішення щодо передачі майна, оскільки договір купівлі-продажу передбачає передачу покупцю не лише самого майна, а й права власності на нього. Таким чином, продавець не може передати покупцю більше прав, ніж має сам. [19]

Власник не зобов'язаний брати безпосередню участь в укладенні договору. Ці повноваження він може делегувати своєму представнику або комісіонеру. У такій ситуації покупець досягає тієї ж мети, що й при безпосередній купівлі у власника, однак з урахуванням певних нюансів. Наприклад, якщо майно реалізується через комісіонера, то продавцем у правовідносинах виступає саме він, а не власник. [18 с. 14]

Щодо покупців – ними можуть бути будь-які особи, однак обов'язковою є наявність дієздатності, визначеної статтями 11–16 Цивільного кодексу України. [19; 18, с. 14]

Так, малолітні особи (до 14 років) можуть укладати лише дрібні побутові правочини. Наприклад, договір купівлі-продажу може бути укладений ними лише для задоволення базових потреб — придбання їжі чи напоїв невеликої вартості.

Неповнолітні особи (14–18 років), окрім зазначених вище дій, можуть укладати інші типи договорів за згодою батьків, усиновлювачів або піклувальників. У випадку купівлі-продажу транспортного засобу чи нерухомості така згода повинна бути нотаріально завірена й супроводжуватись дозволом органу опіки та піклування. Разом з тим продаж певних товарів таким особам заборонений, зокрема алкогольних напоїв і тютюнових виробів відповідно до Правил роздрібної торгівлі алкогольними напоями та Правил роздрібної торгівлі тютюновими виробами. [4, с. 2]

Особи, обмежені в дієздатності за рішенням суду, можуть здійснювати лише дрібні побутові правочини. Усі інші дії щодо розпорядження майном можливі лише зі згоди їхнього піклувальника.

2.2. Істотні умови договору роздрібної купівлі-продажу

Згідно з ст. 638 ЦК України “істотними умовами договору є умови про предмет договору, умови, що визначені законом як істотні або є необхідними для договорів даного виду, а також усі ті умови, щодо яких за заявою хоча б однієї із сторін має бути досягнуто згоди”. [19]

Договір роздрібної купівлі-продажу, як і всі інші цивільно-правові договори, має певну форму. Цивільний кодекс України не містить статті, яка б безпосередньо чітко встановлювала форму всіх видів договорів купівлі-продажу.

З огляду на характер роздрібної торгівлі, яка спрямована на задоволення споживчих потреб невизначеного кола осіб, зазначений договір, як правило, укладається в усній формі. Водночас у випадках, передбачених законодавством, застосовується письмова форма договору, що забезпечує належну правову визначеність та захист прав і законних інтересів сторін.

Відповідно до ч. 1 ст. 206 ЦК України, “усно можуть вчинятися правочини, які повністю виконуються сторонами у момент їх вчинення”. [19] Тобто договір

роздрібної купівлі-продажу вважатиметься укладеним у момент: 1) передання товару покупцеві; 2) оплати вартості товару; 3) здійснення інших дій, що свідчитимуть про намір сторін укласти угоду.

Виходячи з наведеного положення можна зробити висновок, що одними з найбільш поширених випадків застосування усної форми за договором роздрібної купівлі-продажу є:

- придбання товарів у магазинах, на ринках;
- купівля квитків на транспортні засоби;
- замовлення послуг у сфері громадського харчування тощо.

Факт укладення договору в таких випадках підтверджується касовим або товарним чеком, електронним повідомленням про здійснення платежу чи іншим документальним підтвердженням факту придбання товару.

Згідно з ст. 208 та ст. 639 Цивільного кодексу України, у певних випадках договір роздрібної купівлі-продажу має бути укладений у письмовій формі. Така вимога законодавства зумовлена необхідністю чіткої фіксації умов договору та захисту прав і законних інтересів сторін. [19]

Так, згідно з ст. 208 ЦК України “у письмовій формі варто вчиняти правочини: 1) між юридичними особами; 2) між фізичною і юридичною особою; 3) фізичних осіб між собою щодо суми, яка перевищує у 20 і більше разів розмір неоподаткованого мінімуму доходів громадян”. [19]

Існує й така форма правочинів, яка застосовується до договору роздрібної купівлі-продажу, як конклюдентні дії. Конклюдентна форма правочину полягає в тому, що для його укладення необхідне волевиявлення особи, спрямоване на його укладення (наприклад, роздрібна купівля-продаж напоїв через автомати). [21]

Переходячи до строку можна сказати, що він має вагоме значення для договору в тих випадках, коли визначений домовленістю сторін або законодавством, а також у ситуаціях, коли строк передачі речі впливає на ризики випадкової загибелі або псування майна.

Законодавчо встановлений гарантійний строк — це проміжок часу, протягом якого продавець або виробник забезпечує відповідність товару встановленим вимогам і зобов'язується безкоштовно усунути дефекти, якщо вони не є наслідком дій покупця, та який чітко встановлений в законі. [18, с.18]

Процедура обчислення гарантійного строку також має суттєве значення. Згідно зі статтею 676 Цивільного кодексу України, гарантійний строк починається від моменту передачі товару, який визначається відповідно до статті 664 цього ж кодексу. Якщо товар складається з кількох частин, моментом передачі вважатиметься день доставки останньої складової, якщо інше не передбачено договором. Конкретна дата початку гарантійного строку зазначається у договорі або гарантійному талоні. [19]

Окрім гарантійного строку, законодавець може встановлювати й термін придатності. Термін придатності — це строк, визначений нормами цивільного законодавства, по закінченню якого товар вважається непридатним до використання, а також може нести ризики для життя і здоров'я людей чи пошкодження майна. [18, с.20]

Так, для певних категорій товарів (лікарські засоби, харчові продукти, побутова хімія, косметика тощо), які з часом можуть стати небезпечними чи втратити споживчі властивості, термін придатності є обов'язковим і вказується на упаковці або в супровідних документах. Він обчислюється від дати виготовлення товару та регламентується законодавством. Продаж товарів із закінченим терміном придатності заборонено. [16]

Дискусійним у сфері цивільного права залишається питання щодо встановлення ціни як істотної умови договору.

Водночас Правила встановлюють порядок оплати, яка може виконуватись у готівковій чи безготівковій формі (з використанням платіжних карток, чеків тощо) відповідно до чинного законодавства. Споживачу обов'язково видається документ про оплату, що підтверджує факт придбання товару (п. 18 Правил). [14]

Ціни на товари залежно від організаційно-правової форми торгової діяльності поділяються на оптові та роздрібні. У роздрібній мережі вони фіксуються у цінниках або прейскурантах. Придбання продукції за державним замовленням здійснюється за закупівельними цінами. Націнки на дороговартісні матеріали, включаючи дорогоцінні метали, встановлюються Національним банком України. [18, с. 16]

Порядок формування та зміни ціни в договорі визначається статтею 632 ЦК України. Зокрема: ціна узгоджується сторонами; зміна вартості після укладення договору можлива лише за умов, передбачених договором або законом; зміна після виконання договору заборонена. Якщо ціна не визначена та її неможливо встановити на підставі умов договору, вона формується з урахуванням звичайної вартості аналогічних товарів на момент укладення угоди. [19]

2.3. Права та обов'язки сторін договору роздрібної купівлі-продажу

Основні права та обов'язки сторін договору роздрібної купівлі-продажу регулюються Цивільним кодексом України та Законом України «Про захист прав споживачів». Ці закони встановлюють принцип взаємності прав та обов'язків між продавцем і покупцем і забезпечують баланс між правами однієї сторони та правами іншої.

Ключовим обов'язком продавця є передання товару (з усіма належними приналежностями та документами) покупцеві відповідно до таких критеріїв: [19; 4, с. 3]

1. У кількості, визначеній договором. Якщо це зобов'язання не виконано, покупець має такі права: вимагати подальшої поставки відсутньої частини товару; відмовитися від поставленого товару та звільнитися від обов'язку оплати; якщо товар вже оплачено, покупець має право вимагати повернення сплаченої суми. Якщо продавець поставив більшу кількість товару, ніж було узгоджено в договорі, покупець зобов'язаний повідомити про це продавця. Якщо продавець не поставить надлишок товару протягом розумного періоду часу, покупець може прийняти весь товар, але зобов'язаний сплатити за додаткову отриману частину за договірною ціною, якщо інше не передбачено домовленістю сторін (відповідно до статей 669–670 ЦК України).

2. У погодженому асортименті. У разі порушення умов асортименту покупець може відмовитися від прийняття та оплати товару або вимагати повернення сплаченої суми. Якщо поставлений товар частково відповідає договірному асортименту, покупець має право: а) прийняти частину товару, що відповідає договору, і відмовитися від решти; б) відмовитися від усього товару; в) вимагати заміни частини товару, яка не відповідає асортименту; г) прийняти весь товар (статті 671–672 ЦК).

3. Належної якості. Якщо товар має суттєві дефекти або недоліки, які неможливо усунути, покупець має право відмовитися від договору та вимагати повернення сплаченої ціни або заміни товару. У разі неналежної якості товару покупець також може вимагати: а) пропорційного зниження ціни; б) безкоштовного усунення дефектів протягом розумного періоду часу; в) компенсації витрат на самостійне усунення дефектів (статті 673, 678 ЦК).

4. У відповідній комплектації. Якщо товар надано в некомплектному стані, покупець має право вимагати: а) пропорційного зменшення ціни; б) доукомплектування у розумний строк. У разі невиконання обов'язку доукомплектування покупець може вимагати заміни товару на комплектний чи розірвання договору з поверненням сплаченої грошової суми (статті 682–684 ЦК).

5. Вільним від прав третіх осіб. Якщо продавець не попередив про наявність прав третіх осіб на товар, покупець вправі вимагати: а) зниження ціни; б) розірвання договору, за умови, що продавець не доведе обізнаність покупця про ці права (стаття 659 ЦК).

Обов'язок передати товар вважається виконаним у момент: - Вручення товару покупцеві, якщо договором передбачено доставку. - Надання товару в розпорядження покупця за місцем знаходження товару, за умови його чіткої ідентифікації для цілей договору (маркування, повідомлення тощо). [4, с. 4]

До прикладу у Постанові Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду від 2 вересня 2020 року у справі № 757/5252/17-ц, позивач звернувся до суду з позовом до фізичної особи-підприємця про захист прав споживача, мотивуючи це тим, що замовив товар в інтернет-магазині за акційною пропозицією. Продавець підтвердив замовлення, але згодом відмовився його виконувати, посилаючись на технічну помилку в ціні. Суд зазначив, що відповідно до частин першої і третьої статті 698 Цивільного кодексу України, за договором роздрібної купівлі-продажу продавець, який здійснює підприємницьку діяльність з продажу товару, зобов'язується передати покупцеві товар, що звичайно призначається для особистого, домашнього або іншого використання, не пов'язаного з підприємницькою діяльністю, а покупець зобов'язується прийняти товар і оплатити його. До відносин за таким договором, не врегульованих Цивільним кодексом України, застосовується законодавство про захист прав споживачів. Суд підкреслив, що договір роздрібної купівлі-продажу є публічним, і продавець не має права відмовити споживачеві в укладенні договору на загальних умовах. У висновку суд задовольнив позов частково, зобов'язавши продавця виконати умови договору та передати товар за ціною, зазначеною в підтвердженні замовлення. [12]

Розглядаючи обов'язки покупця, можна виокремити наступні аспекти відповідно до положень цивільного законодавства [19; 4, с. 3]:

1. Здійснення оплати за придбаний товар у визначеній угодою грошовій сумі. У разі невиконання покупцем обов'язку оплати товару, продавець має право вимагати як сплати за товар, так і компенсації у вигляді процентів за неправомірне користування чужими грошовими коштами, як передбачено статтею 692 ЦК України.

2. Виконання необхідних дій для забезпечення передачі товару, що включає, зокрема, надання відвантажувальних реквізитів або оформлення довіреності на представника для отримання товару.

3. Прийняття товару або забезпечення його належного зберігання в разі відмови від прийняття. Варто зазначити, що якщо покупець без достатнього на це обґрунтування затягує процес приймання товару або відмовляється його прийняти, продавець має право: а) вимагати прийняття та оплати товару; б) розірвати договір купівлі-продажу згідно зі статтями 689 і 692 ЦК.

4. Огляд товару і перевірка його якісних та кількісних характеристик для підтвердження відповідності умовам договору.

Висновки до Розділу 2.

Договір роздрібної купівлі-продажу виступає одним із найпоширеніших у цивільному обороті, особливо у сфері споживчих правовідносин. Його ключовою особливістю є правовий статус сторін, які представляють протилежні групи – професійного суб'єкта підприємницької діяльності (продавця) та фізичну особу, що набуває товар для особистого споживання (покупця). Такий суб'єктний склад визначає спеціальний режим правового регулювання, що ґрунтується на принципі захисту слабшої сторони – споживача.

Продавець, як суб'єкт господарювання, має низку обов'язків, покликаних забезпечити прозорість, добросовісність та безпечність процесу продажу. Він зобов'язаний надати споживачеві повну, достовірну й своєчасну інформацію

про товар, передати товар належної якості та у встановлений строк, дотримуватися стандартів та технічних регламентів, а також забезпечити гарантії щодо повернення або обміну товару відповідно до законодавства. У свою чергу, покупець зобов'язаний прийняти товар, якщо він відповідає умовам договору, та своєчасно оплатити його вартість. Однак водночас він наділений низкою прав, зокрема правом на якість, безпечність, інформацію, захист своїх інтересів у випадку порушення прав, включно з відшкодуванням збитків і моральної шкоди.

Істотними умовами договору є ті, без погодження яких договір не може вважатися укладеним. У договорі роздрібної купівлі-продажу такими умовами, перш за все, є предмет договору та ціна. Предметом є товар, що реалізується споживачеві для задоволення особистих, побутових чи інших некомерційних потреб, а не для ведення господарської діяльності. Ціна виступає не лише елементом договору, а й одним із важливих механізмів реалізації права споживача на інформацію та справедливу торгівлю. Інші умови (строки, комплектність, гарантії тощо) також можуть бути істотними, якщо хоча б одна зі сторін наполягає на їх узгодженні.

Таким чином, зміст договору роздрібної купівлі-продажу складається з узгоджених умов, а також прав і обов'язків сторін, частина з яких закріплена імперативно законом. Специфіка регулювання таких договорів передбачає посилений захист споживача, що знаходить своє вираження як у нормах Цивільного кодексу, так і в спеціальному законодавстві, зокрема Законі України «Про захист прав споживачів». Це створює багаторівневу систему правового захисту, що сприяє встановленню справедливих і збалансованих договірних відносин між продавцем і покупцем у роздрібній торгівлі.

Розділ 3. ОСОБЛИВОСТІ ОКРЕМИХ ВИДІВ ДОГОВОРУ РОЗДРІБНОЇ КУПІВЛІ-ПРОДАЖУ

3.1. Договір з умовою про прийняття покупцем товару у встановлений строк

Договір, що містить умову про прийняття покупцем товару у встановлений строк, є різновидом договору роздрібної купівлі-продажу, регульованим положеннями Цивільного кодексу України. Цей вид договору накладає на покупця обов'язок не лише здійснити оплату за товар, але й фактично прийняти його або забезпечити його отримання в чітко встановлений сторонами строк.

Згідно зі статтею 701 ЦКУ, вартість зазначеного договору включає не лише ціну самого товару, але й витрати, понесені продавцем для забезпечення передачі товару у встановлений строк, якщо інше не визначено домовленістю сторін, або нормами цивільного законодавства (ч. 3 ст. 701 ЦКУ). [3, с.257; 19]

У межах пункту 1 статті 701 ЦКУ визначається, що “договір із зазначеною умовою передбачає обов'язок продавця зберігати товар упродовж встановленого строку, не допускаючи його продажу іншому покупцю”. Отже, виникає додаткове зобов'язання продавця вилучити товар із торгового обігу на визначений договором період. [19]

Роль строку у досліджуваному договорі є принциповою. Строк виконує дві функції: з одного боку, він встановлює час, протягом якого продавець має забезпечувати збереження товару, а з іншого — визначає період, у межах якого покупець може здійснити прийняття товару. Разом з тим, відповідно до частини 2 статті 701 ЦКУ, договір може бути припинений у разі неявки покупця або невиконання ним необхідних дій для прийняття товару у встановлений строк. [9, с. 68; 19]

Варто додати, що від особливих характеристик товару залежить строк його зберігання. Наприклад, у разі, коли йдеться про вибрані споживачем непродовольчі товари — такі, як одяг чи аксесуари — вони можуть бути залишені в торговельному залі із зазначенням часу оплати на товарному чеку. У

випадку невнесення оплати у визначений строк товар повертається у продаж (п. 24 Порядку) [13], (п. 20 Правил). [14]

Особливої уваги заслуговує ситуація з великогабаритними товарами (піаніно, меблі, холодильники тощо). Відповідно до практики, такі товари можуть бути передані на зберігання господарюючому суб'єкту за домовленістю сторін шляхом укладення окремого договору зберігання. До переданого на зберігання товару додається копія розрахункового документа із зазначенням строку зберігання; на самому товарі розміщується позначка із написом «Продано» (пункт 20 Правил). [14]

У таких випадках продавець набуває статусу зберігача, а правовідносини, які виникли регулюються нормами параграфу 1 "Загальні положення про зберігання" глави 66 "Зберігання" ЦКУ. [3, с. 258]

Ще однією підставою для передачі товару на зберігання є умова договору, що фіксує дії сторін у разі неявки покупця в обумовлений строк. Як зазначає С. С. Бичкова, “договір може передбачати можливість автоматичного прийняття товару продавцем на зберігання зі всіма наслідками, установленими для договорів зберігання. Якщо ж така умова не була включена до договору, після закінчення строку товар вважається повернутим до обігу та надходить у продаж повторно.” [23, с. 474].

3.2. Договір про продаж товару за зразками

Згідно з пунктом 1 статті 702 ЦКУ, “сторони можуть укласти договір купівлі-продажу на основі попереднього ознайомлення покупця із зразком товару або за допомогою інших описових засобів (зокрема, каталогу)”. [19] Водночас, суб'єкти господарювання зобов'язані виставляти наявні товари чи їх зразки у повному обсязі в торговельних (демонстраційних) залах, як це визначено пунктом 13 відповідних Правил. [14]

Правове регулювання продажу товарів за зразками здійснюється не лише нормами статті 702 ЦК України, а й положеннями Рекомендацій щодо організації продажу товарів за зразками. Цей нормативний акт було затверджено Наказом Міністерства економіки України від 20 липня 2000 року №152. Відповідно до зазначених рекомендацій, продаж товарів за зразками здійснюється через певні формати торговельних підприємств: спеціалізовані магазини, фірмові точки продажу, універсальні магазини непродовольчих або продовольчих товарів із відповідними спеціалізованими відділами чи секціями. Суб'єкти господарювання повинні забезпечувати доступність і прозорість інформації для споживачів щодо асортименту товарів, їх вартості, споживчих характеристик, гарантійних термінів, а також надавати відомості про додаткові послуги та встановлені тарифи. [9, с. 71; 17]

У контексті організації продажу товарів за зразками, відповідно до затверджених Рекомендацій, продавець має оформити товарний чек зі вказівкою таких реквізитів: найменування суб'єкта господарювання, дата продажу, прізвище покупця, повна характеристика товару (назва, артикул), ціна, кількість та перелік окремих предметів у комплекті, а також зовнішні параметри – кольорова гама, малюнок оббивної тканини, види оздоблювальних матеріалів і фурнітури (п. 19). [17]

Важливим аспектом договору купівлі-продажу товарів за зразками є його тісний зв'язок із положеннями про доставку товару покупцеві. Правовий режим такого договору передбачає його виконання з моменту доставки товару до місця, визначеного умовами договору. Якщо місце передачі не погоджено, виконання відбувається шляхом доставки до місця проживання фізичної особи-покупця або місцезнаходження юридичної особи-покупця, якщо інше прямо не встановлено у договорі або законодавчих актах. [3, с. 259; 19]

Особливу увагу заслуговує питання строків доставки товару. Стаття 702 ЦК України регламентує лише момент виконання договору та порядок здійснення оплати, залишаючи поза увагою встановлення строків доставки. Внаслідок

цього наукова література вказує на необхідність застосування принципу "розумного строку" доставки у випадках, коли строки передачі товару не конкретизовано в умовах договору. Такий строк починає відлік після отримання вимоги від покупця. [3, с. 259; 19; 20, с. 474]

Законодавство розмежовує дві основні форми реалізації продажу товарів за зразками: перша передбачає відпуск товарів безпосередньо у торговельному (демонстраційному) залі магазину, друга – їх доставку безпосередньо додому покупцеві зі складів торговельних підприємств (оптових або роздрібних) або виробничих установ. [9, с. 71-72]

3.3. Договір про продаж товарів з використанням автоматів

Ще одним видом договору роздрібної купівлі-продажу є продаж товарів через торговельні автомати, що регулюється статтею 703 Цивільного кодексу України та пунктом 11 Правил, якщо предметом договору є непродовольчі товари. [9, с. 75; 14; 19]

У першій частині цієї статті зазначено, що власник торговельного автомата зобов'язаний надати покупцям інформацію про продавця, розмістивши відповідну інформацію на автоматі або іншими засобами. Ця інформація повинна містити назву продавця, місцезнаходження, години роботи та інструкції щодо отримання товару. [19]

Продаж через автомати виступає прикладом укладання договору у конклюдентній формі, і тому його можна вважати укладеним з моменту здійснення покупцем необхідних дій для придбання товару (ч. 2 ст. 703 ЦКУ). [9, с. 260; 19]

Якщо покупець не отримує оплачений товар, продавець зобов'язаний за його вимогою негайно надати відповідний товар або повернути отримані кошти, що закріплено у частині третій цієї статті. [9, с. 76; 19]

Для підтвердження факту оплати товару можуть використовуватися як свідчення очевидців, так і дані про кількість проданих товарів і отриманих за них коштів. У такій ситуації продавець не має права відмовляти в наданні подібної інформації покупцеві, навіть якщо для цього потрібно відкрити автомат. [9, с.76]

Окрема увага приділяється положенням статті 703, які використовують терміни "власник" і "продавець", що свідчить про ймовірність того, що ці поняття можуть позначати різних суб'єктів. [3, с. 260]

За чинним законодавством відповідальність за незабезпечення покупця сплаченим товаром несе саме продавець, хоча він може бути орендарем автомату і не перебувати у фактичному володінні цим обладнанням. Таким чином, торговельні автомати можуть перебувати у власності продавця або бути переданими йому в оренду. [9, с.76]

Проведений аналіз норм, що регулюють договори роздрібної купівлі-продажу через автомати, дозволяє констатувати їх обмежену ефективність через відсутність чітких механізмів реалізації. Наприклад, можливі ситуації, коли продавця немає на місці продажу, однак законодавство все одно зобов'язує його негайно виконати свої обов'язки щодо надання товару або повернення коштів. [9, с. 77; 19]

3.4. Договір з умовою про доставку товару покупцеві

Договір роздрібної купівлі-продажу може бути укладений із додатковою умовою про організацію доставки товару покупцеві (ст. 704 ЦКУ). При укладенні такого договору на продавця покладається обов'язок здійснити доставку товару у вказане покупцем місце в обумовлений строк. У разі відсутності в договорі вказівки щодо місця доставки, товар має бути передано за місцем проживання фізичної особи-покупця або місцезнаходженням юридичної особи. [19]

Оформлення доставки товарів споживачеві здійснюється шляхом складання замовлення-квитанції або іншого документа, який повинен містити такі реквізити: найменування суб'єкта господарювання, прізвище споживача, його адреса, дата оформлення замовлення, найменування товару, артикул, кількість одиниць, вартість послуг, час виконання тощо (п. 23 Правил). [14]

Доставлені товари приймаються покупцем на основі даних, зазначених у розрахунковому документі (п. 22 Правил). [14]

Момент укладення договору з умовою про доставку також має свою специфіку. Такий договір вважається виконаним у момент передачі товару покупцеві або, у випадку його фактичної відсутності, особі, яка пред'явила квитанцію або інший документ, що підтверджує укладення договору чи оформлення доставки, якщо інше не передбачено договором, цивільним законодавством чи не впливає із сутності зобов'язання. [9, с. 80; 19]

Відповідно до пункту 25 Правил роздрібної торгівлі непродовольчими товарами, днем передачі товару є день його доставки споживачеві. У разі необхідності спеціальної установки або складання товару днем передачі вважається дата виконання цих робіт за умови підписання супровідних документів споживачем. Одночасно покупцеві надаються документи із зазначенням гарантійного строку, зокрема технічний паспорт. [14]

Норми статті 704 ЦК України базуються на принципах розумності. Так, у разі відсутності у договорі строку доставки продавець зобов'язаний виконати свої зобов'язання у розумний строк після отримання відповідного запиту від покупця. Водночас пункт 24 Правил регламентує обов'язок продавця здійснити доставку не пізніше семи днів з моменту оформлення замовлення, якщо інше не узгоджено між сторонами. [9, с. 80; 14; 19]

3.5. Договір найму-продажу

Останнім різновидом договору роздрібної купівлі-продажу є договір найму-продажу, який передбачає, що покупець виступає орендарем товару, переданого продавцем відповідно до положень частини першої статті 705 Цивільного кодексу України, до моменту переходу права власності на товар. [3 с. 260; 19]

Такий договір належить до категорії змішаних договорів, оскільки поєднує в собі елементи договору купівлі-продажу та договору оренди. [20 с. 474]

Як зазначає Р.О. Стефанчук, “правове регулювання договору найму-продажу до переходу права власності на товар до покупця здійснюється також нормами Глави 58 «Найм (оренда)» ЦК України” [22, с. 190].

Перехід права власності на товар до покупця відбувається з моменту його повної оплати, якщо інше не передбачено договором, як це визначено у частині другій статті 705 ЦК України.[19] Оскільки право власності, відповідно до ч. 1 ст. 317 ЦК України, включає право володіння, користування та розпорядження майном, а за умовами договору найму (оренди) наймач має лише право користування (ч. 1 ст. 759 ЦК України), цілком очевидно, що до моменту переходу права власності покупцеві дозволено лише користуватися товаром. Продавець, у свою чергу, зберігає за собою статус власника цього товару. [9, с. 83-84; 19]

На жаль, договір найму-продажу залишився поза належною увагою як правової науки, так і юридичної практики. Поєднання елементів оренди та купівлі-продажу, недостатність судової практики та наявні прогалини у теоретичному обґрунтуванні даного виду договорів сприяли тому, що його використання виявилось обмеженим і малозатребуваним. [9, с. 84]

Висновки до Розділу 3

У системі цивільно-правових зобов’язань договір роздрібної купівлі-продажу вирізняється не лише масштабністю практичного застосування, а й

високим ступенем варіативності. Різноманіття видів цього договору зумовлюється як динамічністю економічних процесів, так і необхідністю адаптації правового регулювання до потреб споживачів у сучасних умовах цифрової економіки та глобалізованого ринку. Аналізуючи класифікацію договорів роздрібної купівлі-продажу, можна зробити висновок, що кожен з їхніх видів має свої особливості правового режиму, обсягу обов'язків сторін, порядку укладення та виконання.

Найбільш поширеними є договори врегульовані Главою 54 ст. 701-705 ЦК України, а саме: договір з умовою про прийняття покупцем товару у встановлений строк, продаж товару за зразками, продаж товарів з використанням автоматів, договір з умовою про доставку товару покупцеві та договір найму-продажу.

Усі ці види мають власну специфіку, що потребує додаткового узгодження умов договору, в тому числі щодо строків виконання, порядку оплати, гарантій та відповідальності.

Таким чином, диференціація договорів роздрібної купівлі-продажу не є формальним поділом, а має важливе практичне значення: вона дозволяє найбільш точно врегулювати правовідносини між продавцем і покупцем, враховуючи особливості конкретної ситуації, предмету продажу, реалізації товару та інтересів сторін.

ВИСНОВКИ

Договір роздрібної купівлі-продажу займає особливе місце в системі зобов'язального права, оскільки є найбільш поширеним різновидом цивільно-правових договорів, що безпосередньо стосується інтересів як суб'єктів підприємницької діяльності, так і пересічних громадян.

Проведене дослідження договору роздрібної купівлі-продажу як одного з найпоширеніших та соціально значущих видів цивільно-правових договорів дозволило сформулювати низку важливих загальних висновків, які відображають його правову природу та особливості правового регулювання. Цей договір є ключовим інструментом у сфері торговельних відносин, що забезпечує баланс інтересів між продавцем і покупцем, а також сприяє захисту прав споживачів.

Договір роздрібної купівлі-продажу є одним із основних видів цивільно-правових договорів, що регулюється нормами цивільного законодавства, зокрема Цивільним кодексом України, а також спеціальними нормативними актами, такими як Закон України "Про захист прав споживачів". Його особливістю є спрямованість на задоволення особистих, побутових потреб покупця, що відрізняє його від інших видів договорів купівлі-продажу. Договір характеризується публічністю, оплатністю, двосторонністю, реальністю або консенсуальністю, що забезпечує його універсальність і широке застосування в повсякденному житті.

Договір роздрібної купівлі-продажу включає такі істотні умови, як сторони (продавець і покупець), предмет (товар, призначений для особистого використання), ціна, строки та форма договору. Предмет договору є його центральним елементом, оскільки саме від якості, кількості та відповідності товару залежить виконання зобов'язань сторонами. Ціна, як правило, визначається ринковими умовами, але має бути чітко зазначена для уникнення спорів. Форма договору може бути як письмовою, так і усною, залежно від

вартості товару та вимог законодавства, що сприяє гнучкості у правозастосуванні. Також форма проявляється у вчиненні конклюдентних дій.

Договір роздрібної купівлі-продажу встановлює чіткий розподіл прав і обов'язків між продавцем і покупцем. Продавець зобов'язаний передати товар належної якості, в обумовленій кількості та у встановлений строк, а також надати покупцеві повну інформацію про товар. Покупець, у свою чергу, має право на отримання якісного товару, інформації про нього, а також на захист своїх прав у разі виявлення недоліків.

Однією з ключових характеристик договору роздрібної купівлі-продажу є посилений захист прав покупця як споживача. Законодавство України передбачає механізми захисту, такі як гарантійний строк, право на повернення товару протягом 14 днів без пояснення причин (за умови збереження його товарного вигляду), а також можливість вимагати усунення недоліків товару або компенсації. Ці механізми спрямовані на забезпечення справедливості у відносинах між сторонами та підвищення довіри до торговельної діяльності.

Нарешті, проведена робота підтвердила важливість договору роздрібної купівлі-продажу для функціонування ринкової економіки та забезпечення задоволення потреб населення. Подальші дослідження можуть бути спрямовані на поглиблений аналіз окремих аспектів цього договору, таких як розвиток електронної комерції, захист прав споживачів в умовах цифрової економіки, удосконалення механізмів відповідальності та вирішення спорів.

Узагальнюючи, можна стверджувати, що договір роздрібної купівлі-продажу є складним, багатогранним правовим інститутом, що постійно розвивається та потребує уважного вивчення з метою забезпечення стабільності цивільного обороту та ефективного захисту прав споживачів. Результати проведеного дослідження можуть бути корисними для подальшого наукового аналізу, правозастосовчої практики та вдосконалення законодавства у сфері роздрібної торгівлі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Акімова О. В. Договір купівлі-продажу — реальний чи консенсуальний договір? *In: The 21st International scientific and practical conference “Innovative solutions in public communications and international relations” (May 28–31, 2024) Sofia, Bulgaria. International Science Group. 2024. С. 113-116.*
2. Гуйван П. Д. Строки реалізації взаємин при здійсненні договору роздрібної купівлі-продажу. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права, 2022. С. 159-164.*
3. Дзюбенко О. Л. Загальна характеристика договору роздрібної купівлі-продажу та його різновидів. *Форум права. 2013. № 1. С. 256-261.*
4. Договір купівлі-продажу. *Лекція. 8 с. НФККЕП. URL: <http://nkkep.com/wp-content/uploads/2020/12/9.12-TSSP-P-3132.pdf>*
5. Дубова Д. Особливості договору роздрібної купівлі-продажу. URL: http://www.vtei.com.ua/konfa/28_02/2/3.pdf
6. Коваленко І. А.; Гусейнова, Н. О. Сутність договору роздрібної купівлі-продажу в Україні. *In: European scientific congress. Barca Academy Publishing, 2023. С. 508-512.*
7. Косенко Є. Є. Виконання зобов’язання сторонами договору роздрібної купівлі-продажу щодо оплати, передачі та прийняття товару. *Science and innovations in the 21st century: матеріали I Всеукраїнської Інтернет-конференції студентів та молодих вчених (Мелітополь, 12 травня 2021 р.). Інформаційні технології. Управління та адміністрування. Цивільна безпека та право. Мелітополь: ТДАТУ, 2021. С. 127-129.*

8. Маріц Д. О. Зменшення ціни за договором купівлі-продажу. *Питання розвитку договірних правовідносин*. С. 111-113. URL:<http://ppp-journal.kiev.ua/archive/2013/12/29.pdf>
9. Полуніна О.О. Договір роздрібної купівлі-продажу за цивільним законодавством України. Автореф. ... дис. канд. юрид. наук. 12.00.03. м. Одеса, 2016. 225 с.
10. Полуніна О. О. Поняття та ознаки договору роздрібної купівлі-продажу. *Часопис цивілістики*. 2015. Вип. 19. С. 32-36.
11. Постанова Верховного Суду у складі Касаційного цивільного суду від 10 жовтня 2018 року у справі № 362/2159/15-ц. URL: <https://verdictum.ligazakon.net/document/77037278>
12. Постанова Верховного Суду у складі Касаційного цивільного суду від 2 вересня 2020 року у справі № 757/5252/17-ц. URL:<https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/91433287>
13. Порядок провадження торговельної діяльності та правила торговельного обслуговування на ринку споживчих товарів: затв. постановою Кабінету Міністрів України: від 15.06.2006 р. №833. *Урядовий кур'єр*. 2006. №122. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/833-2006-%D0%BF#Text>
14. Правила роздрібної торгівлі непродовольчими товарами: затв. наказом Міністерства економіки України: від 19.04.2007 р., №104. *Офіційний вісник України*. 2007. №86. Ст. 3183. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1257-07#Text>
15. Про затвердження Правил роздрібної торгівлі продовольчими товарами: Постанова Кабінету Міністрів України від 11.07.2003 №185. *Офіційний вісник України*. 2003. №30. Ст. 1581. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0628-03#Text>

16. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991 №1023- XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. №30. Ст. 379.
URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12#Text>
17. Рекомендації щодо продажу товарів за зразками: затв. наказом Міністерства економіки України від 20.07.2000 р. №152.
URL:<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0152557-00#Text>
18. Сівінський О. А. Договір купівлі-продажу. 6.030401. 2018. 44 с.
URL:<http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/31011/1/%D0%A1%D1%96%D0%B2%D1%96%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9%20%D0%9E.%D0%90..pdf>
19. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40–44. Ст. 356. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/show/doc?id=435-IV>
20. Цивільний кодекс України. наук.-практ. комент. За ред. Я.М. Шевченко. К.: Ін Юре, 2004. Ч. 2. 692 с.
21. Цивільний кодекс України: науково-практичний коментар. за ред. Розробників проекту Цивільного кодексу України. К.: Істина. 928 с.
22. Цивільне право: навчальний посібник. За заг. ред. Р. О. Стефанчука. К.: Наукова думка, 2004. 366 с.
23. Цивільне право України. Договірні та недоговірні зобов'язання: підручник. За заг. ред. С. С. Бичкової. 2-ге вид., змін. та доп. К.: КНТ, 2006. 498 с.
24. Цивільне право України: підручник: в 2 т. Т. 2. кол. авторів; за ред. Г.Б. Яновицької, В.О. Кучера. Львів: «Новий Світ-2000», 2014. 428 с.
25. Цивільне право України: підручник: у 2 т. За ред. Є.О. Харитонова, Н.Ю. Голубєвої. Х.: Одісей, 2010. Т. 2. 872 с.

26. Шишка Р.Б. Характеристика договорів. *Наукові праці Національного авіаційного університету. Серія Юридичний вісник «Повітряне і космічне право»*. К.: НАУ, 2013. № 4(29). С. 119-125.